

EMO

İŞÇİ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ ÇALIŞTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası 43. Dönem İşçi Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu, yaptığı ilk toplantıda, çıkarılacak olan İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın neler getireceğinin tartışılması için bir çalıştay düzenlenmesini gündemine almış, yapılan hazırlıklar sonrasında 9 Haziran 2012 Cumartesi günü Odamız toplantı salonunda İşçi Sağlığı ve Güvenliği Çalıştayı düzenlenmiştir.

Davutpaşa'dan, Karadon'dan, OSTİM'den, Dursunbey'den, Afşin'den, Erzurum'dan, Tuzla'dan, ülkemizin dört bir yanından alınmayan önlemler nedeniyle emekçilerin göz göre göre ölüm haberleri gelmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre 2010 yılında 1444 işçi, 2011 yılında 1563 işçi, 2012 yılının ilk beş ayında 319 işçi "iş kazalarından" dolayı hayatını kaybetmiştir. Üstüne üstlük çalışma yaşamındaki bu korkunç tablo, AKP iktidarı tarafından kader olarak değerlendirilebilmekte, ölümlerin işin doğasında olduğu söylenebilmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 22. ve 25. maddelerinde de yer aldığı gibi, sosyal yaşam içerisinde sosyal güvenlik hakkı tüm bireylerin temel hakkıdır. Bunu sağlamak devletin asli görevleri arasındadır. İşçi sağlığı ve güvenliğinin temel unsurları olan işveren/sermaye, emekçiler ve devletin yanı sıra; sendikalar, meslek örgütleri ve diğer demokratik kitle örgütlerine de bu alanın düzenlenmesinde görevler düşmektedir.

Hatırlanacağı gibi, 2003 yılında yayımlanan 4857 sayılı İş Yasası'nda işçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin hükümler bulunmaktadır. Bu yasaya aykırı olarak çıkarılan yönetmelikler yargıdan dönmüştür. Bunun üzerine yönetmeliklerin Anayasa ve yasalara uygun hale getirilmesi gerekirken; yasalar yönetmeliklere uydurulmuş, hukuk devleti ilkesi yok sayılmıştır. Üstelik yasaya aykırı yönetmelikleri yarıya taşıyan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ile Türk Tabipleri Birliği yasanın uygulanmamasının sorumluları olarak gösterilmiş, üyeleriyle karşı karşıya getirilmeye çalışılmıştır. Bizler, işçi sağlığı ve güvenliği alanındaki görevimizi yerine getirirken, birçok engelle karşılaşmaktayız. İş kazalarının önlenemeyeceğine olan inancımız ve insan yaşamına olan saygımızla, yapılan haksızlıklara ve yanlışlıklara karşı direncimizi daima sürdüreceğiz.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın amacı, Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye işaret edilen 89/391 sayılı Çerçeve Direktif ile mevzuatı uyumlu hale getirmek olarak ifade edilmekle birlikte; yasanın içerdiği maddelerin pek çoğu 2003'ten bu yana yayımlanan yönetmelikler ve torba yasalarda bulunmaktadır. Örneğin, yasanın tariflediği işveren sorumluluğu, 1475 ve 4857 sayılı yasalarda da bulunmakta, yeni yasa ancak bu sorumluluğa para cezası gibi mali yükümlülükler

getirmektedir. Tespit edilemediği için hakkında yeterli istatistiğin bulunmadığı meslek hastalıkları konusunda da yasanın geçmiş düzenlemelerden farkı bulunmamakta, meslek hastalıkları karşısındaki kayıtsızlık sürmektedir. 89/391 sayılı Çerçeve Direktif işçilerin bilgilendirilmesi, iş bırakmalarının yetkilendirilmesi, işçi temsilcilerinin sürece katılımının örgütlenmesini odağına almışken, yasa ise eğitim kurumları ve ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alımı ekseninde şekillendirilmiştir.

Yasayla beraber işçilere verildiği belirtilen çalışmaktan kaçınma hakkı, 2003 yılında yayımlanan İş Yasası'nda yer almaktadır. Bununla da kalmayıp, koruma tedbiri olmayan ortamlarda işçinin çalışmasının istenemeyeceğine yönelik hükümler 1967 yılında kabul edilen bir ILO sözleşmesinde dahi bulunmaktadır. Öte yandan, uygulanan neoliberal politikalarla güvencesiz çalışmanın yaygınlaştırıldığı bir ortamda, çalışmaktan kaçınma hakkının yasanın olumlu bir getirisi olarak gösterilmesi AKP tarzı tipik bir samimiyetsizlik örneğidir.

Yasa, işverenin işçi sağlığı ve güvenliğini sağlamaktan sorumlu olduğunu belirtmekle birlikte, geçmiş mevzuatta bulunmayan yeni bir anlayışla bu sorumluluğun çalışanların eğitimi ve onlara gerekli talimatların verilmesi gibi şekillerde çalışanların sırtına bindirilmesine ve işverenin en az maliyetle sorumluluktan sıyrılmasına yönelik bir kurguya sahiptir.

İşçi ölümlerinin altında yatan temel neden, sağlıklı ve güvenli çalışmanın maliyet odaklı olarak değerlendirilmesidir. İşçi sağlığı ve güvenliği üzerine 1990'lardan bu yana yapılan çalışmaların kapsamı, konunun yasa koyucular tarafından sosyal bir konu olarak değil, ekonomik zeminde ele alındığını göstermektedir. Benzer şekilde, İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın ortaya çıkış sürecinde kapitalist hegemonyanın etkisi; çalışma ilişkilerinin esnekleşmesi, "işçi sağlığı" yerine "iş sağlığı" kavramının kullanılması, taşeronlaşma, işçi sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile eğitimlerin piyasalaştırılması şeklinde yasada yerini bulmuştur.

Yürürlükteki maddelerin bir araya toplanarak piyasacı bir anlayışla yoğrulmasıyla oluşturulan bu yasanın iş cinayetlerine çözüm olması mümkün değildir. İşçi sağlığı ve güvenliği alanında, ancak işçi sınıfının güçlü bir şekilde örgütlenmesiyle ve farklı çalışma statülerinde olan bütün emekçilerin esnek çalışmaya, uzun çalışma saatlerine, önlemlerin maliyet olarak görülmesine karşı ortak mücadelesiyle kazanım elde edilebilir.

TMMOB
Elektrik Mühendisleri Odası
İşçi Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu